

Snakk om etikk

Takk for meg!

Jeg takker av etter åtte år som leder av NTFs råd for tannlegeetikk, nå med nytt navn: NTFs etikkråd.

I et av mine første innlegg i Tidende hevdet jeg at det i odontologi- en ofte er det frie skjøn som gjelder i diagnostikk og behandling. Tannleger er en yrkesgruppe som i de fleste tilfeller jobber svært selvstendig, vi gjør våre valg og gir våre behandlingsforslag utfra egne vurderinger og erfaringer. Jeg hevdet den gangen at vi som universitetsutdannet yrkesgruppe med medisinsk fagkunnskap, der kvaliteten på diagnostikk, kommunikasjon og behandling er kunnskapsbasert, burde komme frem til likere avgjørelser hva gjelder diagnostikk og behandlingsforslag.

Men jeg forundrer meg fremdeles over at jeg stadig hører kolleger si: «Det er faktisk sånn at hvis en og samme pasient går til 10 forskjellige tannleger vil han sannsynligvis få 10 forskjellige behandlingsforslag og 10 forskjellige kostnadsoverslag.»

Det siste tiåret er det lagt ned mye arbeid i de enkelte tannlegepraksiser med kvalitetssikring og GDPR. Dette er vel og bra, men det bør vel ikke være sånn at prosedyrer, diagnoser og behandlingsforslag varierer stort ut fra hvilken tannlege man velger å la seg behandle hos?

Har vi egentlig god nok kunnskap å bygge våre avgjørelser på? Finnes det oppdatert kunnskap om behandlingsvalg og behandlingsresultater? Finnes det et godt datagrunnlag om tannhelse i privat og offentlig sektor? Da jeg jobbet i Den offentlige tannhelsetjenesten (DOT) registrerte vi DMFT-tall, men sier dette egentlig noe om den enkelte pasients tannhelse?

Det er en kjensgjerning at vi skiller oss noe fra andre medisinske faggrupper, fordi vi utfører både kurativ og estetisk behandling. Dette er områder det er lett å blande sammen, men vi må ikke glemme at vi er helsepersonell. Vi må stille krav til våre myndigheter om å skaffe oss god nok kunnskap basert på et godt datagrunnlag om tannhelse. Dette vil gjøre oss i stand til å ta gode og likere avgjørelser om diagnostikk og behandling.

En av de viktigste oppgavene for Etikkrådet er å gjøre regelverket kjent for medlemmene. Vi har et godt og oppdatert regelverk.

Etikkrådet ønsker at etikk skal få en enda større og tydeligere plass i vår forening, og komme tungt inn både på lokale og sentrale kurs

inkludert NTFs landsmøte. De som holder kurs og foredrag bør få påminnelse om etikken når de forspørres om å holde kurs. Vi ønsker oss også faste bolker med etikkforelesninger på landsmøtet.

Vårt samfunn endrer seg raskt, og det har vært store endringer i tannhelsesektoren i de åtte årene jeg har vært leder i Etikkrådet. Jeg kan nevne at vi er blitt mange flere tannleger og vi har fått økt kjededannelse. Vi har fått pasientgrupper som krever mye mer, og de etterspør mer komplisert behandling. De fleste beholder egne tenner hele livet, og dette krever mye komplisert behandling i pleie og omsorg.

Vi har siden 2008 fått direkte tilgang til Helforefusjoner, og Helfosystemet er blitt en profesjonsetisk utfordring for tannlegene.

Helfosystemet er et tillitsbasert system. Det er en tydelig sammenheng mellom tillit og økonomisk velstand i et samfunn. Land som skårer høyt på tillit er også de rikeste. Mennesker som stoler på hverandre er mer produktive enn innbyggere i land der tilliten er lav.

Noen mener at Norge har en tillitsøkonomi som gir større avkastning enn oljen i Nordsjøen. Forskere på etikk mener det er tillit som har skapt velferdssamfunnet, ikke velferdssamfunnet som har bygget tillit.

Men dessverre er det slik at tilliten faller i Norge, vi faller også på korrupsjonsrangeringen. Er det noe vi vet så er det at svake kontrollrutiner skaper økt mulighet for misbruk. Fristelsen blir rett og slett for stor, og tilliten svekkes.

Dagens tillitsbaserte Helsesystem skaper stor frustrasjon hos mange tannleger, mange vil hevde at systemet har feilet. Det er absolutt behov for å få endret dette systemet, enten bør man gå bort fra et tillitsbasert system, ellers må kontrollrutinene bli bedre og regelverket mer forutsigbart.

Dette er forhold som stiller krav til oss som tannleger på flere områder, men spesielt når det gjelder etikk.

Jeg mener det er helt nødvendig at vi tenker nytt, at vi stiller krav til våre myndigheter om gode kunnskapsbaserte data om tannhelse, og at vi har et større fokus på etikken som grunnpilar i vår virksomhet.

Avtroppende leder, NTFs etikkråd
Maria E. Alvenes